Preliminary communication / Prethodno priopćenje
UDK 37.016:821.163.42
https://doi.org/10.32903/zs.72.1.4

CC BY NC SA

Primljeno/Received: 8. veljače 2026. / February 8, 2026
Prihvaćeno/Accepted: 4. svibnja 2026. / May 4, 2026

POTREBA ZA VEĆIM PRIZNANJEM VLADIMIRA NAZORA U SUVREMENOM KURIKULUMU

Kristina Dilica

Osnovna škola Ivana Meštrovića, Zagreb
kristina.dilica@gmail.com

Sažetak

Rad se bavi analizom zastupljenosti djela Vladimira Nazora u suvremenoj nastavi Hrvatskoga jezika u osnovnoj školi. Polazeći od pretpostavke da je Nazorov opus u aktualnom kurikulumu i udžbeničkoj praksi nedovoljno i neravnomjerno zastupljen, cilj je rada ispitati u kojoj su mjeri njegova djela prisutna u čitankama i na popisu djela za cjelovito čitanje te analizirati stavove učitelja i nastavnika o njihovoj primjeni u nastavi. Metodološki se rad temelji na kombinaciji analize dokumenata i anketnog istraživanja. Provedena je analiza čitanki triju izdavačkih kuća za predmet Hrvatski jezik od petog do osmog razreda osnovne škole te analiza važećeg kurikuluma. Empirijski dio istraživanja obuhvatio je anketno ispitivanje 150 učitelja i nastavnika Hrvatskog jezika iz Zagreba i Zagrebačke županije. Rezultati istraživanja pokazuju da su Nazorova djela u nastavnim materijalima zastupljena u ograničenom opsegu, najčešće u okviru manjega broja kanonskih tekstova, dok je njegov širi opus rijetko uključen u nastavu. Iako nastavnici prepoznaju književnu i odgojnu vrijednost Nazorovih djela, kao glavne prepreke njihovoj sustavnijoj primjeni navode opsežnost kurikuluma, nedostatak vremena i manjak metodičkih smjernica. Rad upućuje na potrebu za promišljenijim uključivanjem Nazorovih djela u nastavu Hrvatskog jezika te ističe mogućnosti njihova interdisciplinarnog i metodički razrađenog korištenja u cilju razvoja čitateljskih kompetencija, kulturnog identiteta i etičkih vrijednosti učenika.

Ključne riječi: *Vladimir Nazor, nastava Hrvatskog jezika, kurikulum, čitanke, književna teorija*

UVOD

Nastava Hrvatskog jezika ima važnu ulogu u razvoju čitateljskih i jezičnih kompetencija, jezične i književno-teorijske osjetljivosti i kulturnog identiteta učenika. Odabirom književnih tekstova u školskom kurikulumu ne prenose se samo književna znanja, već se oblikuju vrijednosti, stavovi i odnos učenika prema nacionalnoj kulturnoj baštini. Stoga je pitanje zastupljenosti pojedinih autora u nastavi važno i s pedagoškog i s društvenog aspekta.

Vladimir Nazor jedan je od najznačajnijih hrvatskih književnika čiji opus obuhvaća poeziju, prozu i književnost za djecu. Njegova djela nude bogatstvo motiva, simbolike i etičkih poruka, čime predstavljaju vrijedan nastavni potencijal. Unatoč tomu, u suvremenoj nastavnoj praksi i udžbeničkim materijalima njegova su djela zastupljena u ograničenom opsegu, najčešće odabranim ulomcima i pojedinačnim tekstovima. Unatoč opsežnim književnoteorijskim i povijesnim istraživanjima Nazorova opusa, u domaćoj metodološkoj literaturi i pedagoškim istraživanjima rijetko se sustavno analizira njegova zastupljenost u suvremenim nastavnim materijalima i kurikulumu Hrvatskog jezika.

Cilj je ovog rada analizirati razinu zastupljenosti djela Vladimira Nazora u aktualnim čitankama i kurikulumu Hrvatskog jezika za osnovnu školu te ispitati stavove učitelja i nastavnika o njihovoj primjeni u nastavi. U skladu s navedenim ciljem, u radu se nastoji odgovoriti na sljedeća istraživačka pitanja:

- u kojoj su mjeri djela Vladimira Nazora zastupljena u suvremenim čitankama i preporučenim djelima za cjelovito čitanje
- kako učitelji i nastavnici procjenjuju primjerenost i učestalost primjene Nazorovih djela u nastavi
- koje prepreke uočavaju u njihovoj sustavnijoj primjeni.

ZNAČAJ VLADIMIRA NAZORA

Vladimir Nazor jedno je od najznačajnijih imena hrvatske književnosti i kulture. Njegov bogati opus obuhvaća poeziju, prozu, književnost za djecu, ali i političku angažiranost, čime je ostavio značajan trag u hrvatskoj povijesti i u izgradnji hrvatskog identiteta. Napisao je i objavio mnoga djela različitih književnih rodova i vrsta. U pedeset godina stvaranja napisao je pjesme, pripovijetke, putopise, romane, drame, dnevnike i rasprave. Prevodio je također djela s talijanskog, engleskog i njemačkog jezika, što dodatno svjedoči o njegovoj svestranosti i obrazovanju.

Rođen je 1876. godine u Postirama na otoku Braču, gdje je proveo rano djetinjstvo okružen prirodom i lokalnom kulturom. Velik dio vremena provodio je u čistim i netaknutim predjelima otoka, što će poslije uvelike oblikovati njegov književni izričaj. O svojim iskustvima iz djetinjstva

Nazor piše u zbirkama *Priče iz djetinjstva* (1924.) i *Priče s ostrva, iz grada i sa planine* (1927.), gdje s posebnom osjetljivošću opisuje prirodu, ljude i odnose koje je promatrao i proživio. Nakon osnovnog obrazovanja na Braču i srednje škole u Splitu Nazor je diplomirao prirodne znanosti na Sveučilištu u Grazu. Tijekom svoje karijere radio je kao nastavnik i ravnatelj u raznim krajevima Hrvatske, uključujući Zadar, Pazin, Kopar i Crikvenicu. U Crikvenici je kao upravitelj Dječjeg doma pokazao duboku posvećenost brizi za djecu te je, prema Barcu (1918), svojim stvaralačkim i umjetničkim angažmanom obnovio zapuštenu zgradu i pretvorio je u prostor dječjeg fizičkog i duševnog oporavka.

Kao književnik, Nazor je ostavio neizbrisiv trag u hrvatskoj dječjoj književnosti djelima kao što su *Veli Jože*, *Bijeli jelen* i *Halugica*. Njegove priče i pjesme obiluju simbolikom, dubokim nacionalnim osjećajem i ljubavlju prema prirodi. U njegovu čast svake se godine dodjeljuje nagrada koja nosi njegovo ime. Nagradu „Vladimir Nazor" dodjeljuje Republika Hrvatska za najbolja umjetnička ostvarenja na području književnosti, glazbe, filma, likovnih i primijenjenih umjetnosti, kazališne umjetnosti te arhitekture i urbanizma u Republici Hrvatskoj. Nagrada se dodjeljuje kao godišnja nagrada i kao nagrada za životno djelo.

Unatoč navedenom doprinosu, njegova prisutnost u suvremenom obrazovnom sustavu ostaje nedovoljno prepoznata. Trenutačno stanje u kurikulumu pokazuje da su Nazorova djela zastupljena u manjoj mjeri u usporedbi s djelima drugih autora, bilo iz istog vremenskog razdoblja, bilo iz iste književnoteorijske sfere, što otvara pitanje njihove dostupnosti i značaja za nove generacije. Kako bi se osiguralo adekvatno razumijevanje hrvatske kulturne baštine, potrebno je kritički sagledati ulogu Vladimira Nazora u obrazovanju i osmisliti strategije za njegovo veće priznavanje unutar školskih programa.

Ovaj rad istražuje značaj Vladimira Nazora u hrvatskoj književnosti, analizira trenutačnu razinu njegove zastupljenosti u kurikulumu za nastavni predmet Hrvatski jezik, analizira razloge zašto bi njegovo djelo trebalo dobiti veći prostor u nastavnim programima osnovnih škola te predlaže neke konkretne korake za unapređenje pristupa njegovim djelima u obrazovanju.

Nazorova proza donosi bogatstvo priča i likova koji odražavaju hrvatski identitet i povijest, a njegova djela sinteza su književnih i ideoloških uvjerenja. Crnković i Težak (2002) ističu kako su junaci u Nazorovim djelima često oblikovani na način blizak dječjoj percepciji – naizgled su slabi, ali posjeduju unutarnju snagu za velika djela. Jednostavnija fabula, sretni završeci i mogućnost poistovjećivanja s likovima čine njegova djela privlačnima mlađim čitateljima. *Veli Jože*, kao jedno od najpoznatijih djela, priča je o snazi malog čovjeka i njegovoj borbi za pravdu. *Bijeli jelen* i *Halugica* odišu bajkovitošću, povezujući stvarni svijet s fantastičnim elementima pokazujući njegovu sposobnost da simbolikom i jednostavnošću izraza prenese univerzalne poruke o pravdi, dobroti i ljudskoj snazi. U *Bijelom jelenu* šuma postaje metafora za društvo, gdje životinje imaju uloge slične ljudskim. Medvjed je vođa, a svaka životinja odražava specifične karakteristike, što omogućuje čitateljima prepoznavanje slojevitosti života u prirodi i društvu. U bajci *Bijeli jelen* Nazor prepliće realni i fantastični svijet, pri čemu stvarni elementi

nadopunjuju bajkovit prikaz. Priroda je prikazana kao čudesan prostor, a biljke i životinje često imaju ulogu pomagača glavnim likovima. Idrizović (1984) ističe kako je Nazor inspiraciju za svoje bajke pronalazio u stvarnom životu, služeći se fantastikom kako bi naglasio pobjedu dobra nad životnim teškoćama. S druge strane, zbirke kao što su *Priče iz djetinjstva i Priče s ostrva* prenose osjećaj nostalgije i ljubavi prema prirodi i ljudima rodnog kraja te je time naglašena domoljubna i rodoljubna dimenzija njegova stvaralaštva. Svako od ovih djela odražava Nazorovu sposobnost da književnošću izrazi univerzalne istine, a istovremeno ostane vjeran hrvatskoj tradiciji i identitetu. Nazorova književnost za djecu zauzima posebno mjesto u hrvatskoj književnoj baštini. Njegove priče i bajke odišu toplinom i poučnošću, a istovremeno otkrivaju bogatstvo mašte i pripovjedačkog dara koji ga je učinio omiljenim među mladim čitateljima. Prema Majhutu (2005), moralni odnosi u Nazorovim bajkama čine važan temelj za oblikovanje međuljudskih odnosa, a česti motivi skladnog suživota čovjeka i prirode dodatno naglašavaju njihovu odgojnu vrijednost.

Nazoru nije bila strana ideja da književnost može biti sredstvo izražavanja nacionalnog identiteta. Svojim stvaralaštvom promicao je ljubav prema domovini, njezinim ljudima i prirodi, ali i važnost čuvanja kulturne baštine. Njegovo stvaralaštvo pokazuje snažnu povezanost književnosti i političkog angažmana, a posebno ulogu književnosti u oblikovanju nacionalne svijesti. Nazor je često koristio književnost kao sredstvo izražavanja narodnih težnji i borbe za pravednije društvo.

Prema Koromanu (2023), u Nazorovim je književnim djelima prisutna ambivalentnost koja se može promatrati kao dio procesa oblikovanja nacije. Ta je ambivalentnost vidljiva i u njegovim političkim opredjeljenjima – u ranim radovima izrazito je usmjeren na slavensku mitologiju i nacionalne motive, dok kasnija djela odražavaju ideološku prilagodbu socijalističkom sustavu nakon Drugog svjetskog rata. U tom je kontekstu, kako navodi Kravar (2006), njegov nacionalizam sadržavao misao o kulturnom neiskustvu južnih Slavena te o njihovoj blizini predcivilizacijskom iskonu. Osim književnošću, Nazor je izražavao svoje političke stavove aktivnim sudjelovanjem u društveno-političkim zbivanjima. Pridruživši se partizanima tijekom Drugog svjetskog rata, Nazor je svojim pjesmama i govorima sudjelovao u oblikovanju političkog diskursa toga doba. Zbog Nazorove ideološke prilagodbe njegovo se djelovanje poslije često reinterpretiralo pa je njegov politički aktivizam bio predmet različitih političkih tumačenja. Njegov odnos prema ideološkim promjenama 20. stoljeća može se sagledati kroz prizmu kompleksnosti i prilagodbe kontekstu u kojem je stvarao.

Uz političku ulogu, Nazor je svojim književnim djelima ostavio neizbrisiv trag u hrvatskoj književnosti. Svojim pjesmama, pripovijetkama i bajkama tematizirao je povijesne i kulturne motive, često kroz prizmu mitskih i simboličkih narativa. Njegova književnost prožeta je „humanošću i idealizmom“, dok istovremeno „promiče ljubav prema krševitom otoku“ i „mediteranskom okruženju“ (Mønnesland, 2011, str. 134). Upravo taj spoj realističnog i mitskog pristupa daje Nazorovim djelima poseban značaj u hrvatskoj književnoj tradiciji.

Ovakvo tumačenje njegove književne i političke uloge upućuje na potrebu za suvremenim, interdisciplinarnim pristupom u njegovoj interpretaciji pri čemu bi se, uz klasične književne analize, uključile i povijesne, sociološke i etičke perspektive.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje je provedeno s ciljem utvrđivanja razine zastupljenosti djela Vladimira Nazora u suvremenoj nastavi Hrvatskog jezika te ispitivanja stavova učitelja i nastavnika o primjerenosti i učestalosti njihove uporabe u nastavi. U istraživanju je korišten **deskriptivni istraživački pristup**, kombinacijom analize dokumenata i anketnog ispitivanja.

Analiza dokumenata obuhvatila je pregled aktualnih čitanki za predmet Hrvatski jezik od 5. do 8. razreda osnovne škole triju izdavačkih kuća koje je odobrilo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (Školska knjiga, Profil Klett i Alfa), kao i analizu važećeg kurikuluma Hrvatskog jezika s posebnim naglaskom na popis preporučenih djela za cjelovito čitanje. Analizom su utvrđeni broj, vrsta i raspored Nazorovih djela prema razredima i izdavačima.

Empirijski dio istraživanja proveden je anketnim upitnikom među učiteljima i nastavnicima Hrvatskog jezika okupljenima u okviru Županijskog stručnog vijeća. U istraživanju je sudjelovalo **150 ispitanika** iz Zagreba i Zagrebačke županije. Anketni upitnik sastojao se od pitanja zatvorenog tipa kojima su se ispitivali stavovi o zastupljenosti Nazorovih djela u nastavi, procjena njihove primjerenosti za pojedine uzraste te učestalost njihove uporabe u obveznoj i izbornoj lektiri.

Dobiveni podatci obrađeni su **deskriptivnom statistikom** te su prikazani u postotcima radi jasnijeg uvida u učiteljske stavove i praksu. Rezultati istraživanja interpretirani su u kontekstu važećeg kurikuluma i udžbeničke prakse s ciljem oblikovanja konkretnih prijedloga za unapređenje nastave. Iako se rezultati istraživanja ne mogu generalizirati na cjelokupnu populaciju učitelja i nastavnika Hrvatskog jezika u Republici Hrvatskoj, oni pružaju relevantan uvid u aktualnu nastavnu praksu i dominantne stavove unutar ispitivanog uzorka.

Zastupljenost Nazorovih djela u čitankama za više razrede osnovne škole

Vladimir Nazor, unatoč svojoj važnosti u hrvatskoj književnosti, manje je zastupljen u suvremenim školskim programima. Analiza aktualnih čitanki od 5. do 8. razreda osnovne škole pokazuje da su njegova djela prisutna manje nego djela drugih autora poput Dobriše Cesarića ili Dragutina Tadijanovića. Dok su Nazorova djela povremeno uvrštena u nastavni program, njegova brojna pjesnička i prozna djela ostaju manje zastupljena. Prema trenutačnom stanju, Nazorova prisutnost u obrazovanju fokusira se na nekoliko najpoznatijih djela, što ostavlja prostor

za upotpunjavanje i reviziju kurikuluma. Njegova djela nude višeslojna tumačenja i tematske poveznice koje su korisne za interdisciplinarni pristup u nastavi, ali se čini da potencijal ovih djela nije u potpunosti iskorišten.

Analizirane su aktualne čitanke od 5. do 8. razreda triju izdavačkih kuća koje je odobrilo Ministarstvo. Čitanke „Snaga riječi" (5, 6, 7, 8) autorice Anite Šojat u izdanju Školske knjige; čitanke „Petica" (autori D. Grebički-Miculinić, D. Grbaš Jakšić, K. Matošević), „Šestica" (autori D. Grebički-Miculinić, K. Matošević, L. Sykora-Nagy, D. Tavas), „Sedmica" (autori D. Grebički-Miculinić, K. Matošević, L. Sykora-Nagy, D. Tavas) i „Osmica" (autori D. Grebički-Miculinić, K. Matošević, L. Sykora-Nagy, D. Tavas) u izdanju Profil Klett; čitanke „Riječ hrvatska 5" (autori A. Bežen, L. Vešligaj, K. Dilica, A. Katić, I. Randić Đorđević), „Riječ hrvatska 6" (autori L. Vešligaj, A. Katić, K. Dilica, D. Mirt), „Riječ hrvatska 7" (autori A. Katić, D. Mirt, L. Vešligaj), „Riječ hrvatska 8" (autori A. Katić, D. Mirt, L. Vešligaj) u izdanju Alfe.

Analiziran je i kurikulumski prijedlog preporučenih djela za cjelovito čitanje prema ciklusima (1. ciklus (1. i 2. razred), 2. ciklus (3., 4., 5. razred), 3. ciklus (6., 7., 8., razred), 4. i 5. ciklus (srednja škola)) čime je analizirana zastupljenost Nazorovih djela na popisu djela za cjelovito čitanje, tj. kao lektirnih djela u osnovnoj školi.

Analiza zastupljenosti po čitankama i izdavačima te preporučenih djela za cjelovito čitanje

U Tablici 1. prikazana je zastupljenost djela Vladimira Nazora u analiziranim čitankama triju izdavačkih kuća za predmet Hrvatski jezik od 5. do 8. razreda osnovne škole.

Tablica 1. *Zastupljenost Nazorovih djela u analiziranim čitankama*

Izdavač	5. r.	6. r.	7. r.	8. r.
Školska knjiga (Snaga riječi)	–	Tomislav	Viča luka	Hrvatski jezik
Profil Klett (Petica, Šestica, Sedmica, Osmica)	–	Orač Dragonja	–	–
Alfa (Riječ hrvatska)	–	Anđeo u zvoniku	–	Hrvatski jezik

Podatci prikazani u Tablici 1. upućuju na neujednačenu i ograničenu zastupljenost Nazorovih djela među analiziranim izdavačima. Njegova su djela najprisutnija u čitankama izdavačke kuće Školska knjiga, dok je najmanje zastupljen u čitankama izdavačke kuće Profil Klett. U usporedbi s drugim hrvatskim književnicima, poput Dobriše Cesarića i Dragutina Tadijanovića, čija su djela prisutna u većem broju razreda i s većom učestalošću, Nazorova je zastupljenost osjetno manja.

Nazorova su djela u čitankama izdavačke kuće Školska knjiga zastupljena u nekoliko razreda, ali s naglaskom na odabrane tekstove. U 6. razredu zastupljena je pjesma *Tomislav*, dok u 7. razredu nalazimo novelu *Viča luka*. U 8. razredu prisutna je pjesma *Hrvatski jezik* koja se često koristi za tumačenje lirske simbolike i nacionalnog identiteta. Iako ova djela nude dublji uvid u Nazorovo stvaralaštvo, nedostatak raznovrsnosti i šireg pregleda njegovih djela upućuje na potrebu za upotpunjavanjem kurikuluma. U usporedbi s drugim autorima, kao što su Cesarić i Tadijanović, Školska knjiga nudi više prostora za Nazora, ali i dalje nedovoljno u odnosu na njegov značaj.

Zastupljenost djela Vladimira Nazora u čitankama izdavačke kuće Profil Klett razmjerno je mala što je iznenađujuće s obzirom na cjelovit sastav čitanki i izbora pojedinih tekstova i tematike. U 6. razredu nalazi se legenda *Orač Dragonja*, dok u ostalim razredima nije prisutan. Ova selekcija pokazuje kako je fokus uglavnom na pojedinim, najpoznatijim djelima, dok su manje poznata djela zanemarena. U usporedbi s drugim autorima, Profil daje prednost pjesnicima poput Cesarića i Kovačića, dok je Nazor podzastupljen u cjelokupnom programu.

U čitankama izdavačke kuće Alfa nalazimo pripovijetku *Anđeo u zvoniku* za 6. razred i pjesmu *Hrvatski jezik* za 8. razred. Iako ova djela predstavljaju značajan dio Nazorova opusa, njihova selekcija nije dovoljna za obuhvat dubljih tematskih i simboličkih slojeva njegovih djela. U usporedbi s Cesarićem, čija su djela prisutna u više razreda i s većom raznolikošću, Alfa pokazuje oskudniju zastupljenost Nazora, što dodatno potvrđuje potrebu za revizijom.

Nazorova zastupljenost u školskim udžbenicima varira među izdavačkim kućama, ali općenito ostaje ograničena na nekoliko najpoznatijih tekstova. Komparativna analiza s drugim hrvatskim književnicima pokazuje da su neka imena znatno prisutnija, što upućuje na nužnost boljeg predstavljanja Nazorovih djela kako bi se osigurao širi uvid u njegov bogat opus i kako bi se učenicima pružila prilika za dublje razumijevanje njegova doprinosa književnosti i nacionalnom identitetu.

Usporedba s drugim hrvatskim književnicima

Podatci prikazani u Tablici 2. potvrđuju veću zastupljenost pojedinih kanonskih lirskih autora u odnosu na Vladimira Nazora u analiziranim čitankama.

Tablica 2. *Usporedna zastupljenost odabranih hrvatskih književnika u analiziranim čitankama*

Izdavač	Cesarić	Tadijanović	Šimić	Ujević	Kovačić	Vitez	Balog
Školska knjiga	7	5	4	4	–	–	–
Profil Klett	5	4	–	–	4	2	2
Alfa	7	6	5	3	–	–	_

Uspoređujući Nazorovu zastupljenost s drugim hrvatskim književnicima poput Cesarića ili Tadijanovića, vidljiv je trend veće prisutnosti lirske poezije ovih autora u školskim čitankama. Cesarićeve pjesme poput *Voćka poslije kiše* i Tadijanovićeve *Dugo u noć* često se interpretiraju kao primjeri klasične, kanonske, hrvatske lirike, dok Nazorove pjesme, unatoč njihovoj snažnoj simbolici i povezanosti s nacionalnim identitetom, često ostaju u sjeni. Dok su Cesarić i Tadijanović prepoznati po univerzalnim i introspektivnim motivima, Nazor nudi bogatstvo narativa, simbolike i povijesnih referenci koje mogu obogatiti nastavu, ali su trenutačno podzastupljeni. Ovakva usporedba naglašava potrebu za širim uključivanjem Nazorovih djela u školske programe kako bi se osigurala ravnoteža između različitih književnih stilova i tema.

Analiza preporučenog popisa djela za cjelovito čitanje u kurikulumu

U Tablici 3. prikazana je zastupljenost djela Vladimira Nazora na popisu preporučenih djela za cjelovito čitanje prema odgojno-obrazovnim ciklusima.

Tablica 3. *Zastupljenost Nazorovih djela na popisu preporučenih djela za cjelovito čitanje prema ciklusima*

Ciklus	Razredi	Zastupljenost Nazorovih djela
1. i 2. ciklus	1. – 5. razred	Nema prijedloga
3. ciklus	6. – 8. razred	Izbor pjesama i pripovijetki
4. i 5. ciklus	Srednja škola	Izbor 10 pjesama

Podatci prikazani u Tablici 3. pokazuju da Vladimir Nazor nije zastupljen među preporučenim djelima za cjelovito čitanje u nižim razredima osnovne škole, dok se njegova prisutnost u višim razredima i srednjoj školi uglavnom svodi na izbor pjesama i kraćih proznih tekstova.

Prema važećem kurikulumu za nastavni predmet Hrvatski jezik, djela za cjelovito čitanje odnose se na književne tekstove koji se u nastavi obrađuju u cijelosti kako bi učenici stekli dublje razumijevanje njihove strukture, sadržaja i poruka (Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2019). Ta su djela važan element u razvoju čitateljskih kompetencija te razumijevanju nacionalne i svjetske književne baštine. Analizirajući prisutnost Vladimira Nazora u popisu djela za cjelovito čitanje, vidljivo je da on nije zastupljen u prva dva ciklusa (razredna nastava, 1. – 5. razred). Nazorova se djela u trećem ciklusu (6. – 8. razred) mogu uključivati među izborne tekstove prema autonomnoj procjeni učitelja, dok se u četvrtom i petom ciklusu (srednja škola) preporučuje čitanje izbora njegovih pjesama. Ovakav način uključivanja Nazorovih djela u nastavni proces pokazuje da se njegova književnost ne obrađuje na temelju cjelovitih proznih tekstova, već uglavnom fragmentarno, poezijom i kraćim, necjelovitim pripovijetkama. Ograničena zastupljenost Nazora u popisu cjelovitih djela može utjecati na percepciju učenika o njegovu književnom značaju, smanjujući mogućnost dubljeg upoznavanja s njegovim opusom.

S obzirom na njegov doprinos hrvatskoj književnosti, postoji prostor za proširenje popisa cjelovitih djela, primjerice uvođenjem izbačenih pripovijetki (a koje su prije bile neizostavan dio lektirnih popisa), poput *Bijelog jelena* ili *Halugice* u niže razrede osnovne škole. Tako bi se osiguralo da učenici od najranije dobi budu upoznati s njegovim stvaralaštvom u kontekstu cjelovitog čitanja, a ne samo na temelju izdvojenih pjesama i fragmenata s kojima se susreću tek u višim razredima osnovne škole, ovisno o udžbeničkom kompletu prema kojem rade učitelji hrvatskog jezika u pojedinim školama.

Rezultati anketnog istraživanja o stavovima učitelja i nastavnika

U okviru Županijskog stručnog vijeća (ŽSV) za učitelje i nastavnike Hrvatskog jezika provedeno je istraživanje o zastupljenosti djela Vladimira Nazora u osnovnoškolskoj lektiri. Istraživanje je obuhvatilo učitelje i učiteljice iz Zagreba i Zagrebačke županije, a u njemu je sudjelovalo ukupno 150 nastavnika. U nastavku se iznose rezultati anketnog istraživanja prikazani deskriptivnom analizom odgovora ispitanika.

Tablica 4. *Stavovi nastavnika o zastupljenosti i primjeni Nazorovih djela u nastavi*

Tvrdnja/odgovor	%
Djela su vrijedna, ali nema dovoljno vremena	40
Učenici pokazuju interes za bajkovita djela	30
Potrebna dodatna edukacija nastavnika	20
Učenici su upoznati sa širim opusom	10

Podatci prikazani u Tablici 4. upućuju na nerazmjer između prepoznate vrijednosti Nazorovih djela i njihove stvarne zastupljenosti u nastavi. Rezultati anketnog istraživanja pokazuju kako *40 % nastavnika* smatra da su Nazorova djela vrijedna za nastavu, ali se često suočavaju s nedostatkom vremena za njihovu interpretaciju zbog opsežnosti kurikuluma. Nadalje, *30 % nastavnika* navodi da su djeca zainteresirana za priče poput *Bijelog jelena* zbog njihove bajkovite prirode i simbolike, ali je istovremeno istaknuto da su neka djela prezahtjevna za mlađe uzraste. Također, *20 % nastavnika* upućuje na potrebu za više edukacije o metodama poučavanja Nazorovih djela kako bi se bolje integrirala u nastavu.

Jedan od zanimljivih podataka iz istraživanja jest da *samo 10 % nastavnika* smatra kako su djeca u potpunosti upoznata s Nazorovim širim opusom, što sugerira nužnost promjene u pristupu poučavanju ovog autora. Ovi rezultati dodatno potvrđuju navedeni trend, naglašavajući kako se fokus u čitankama često usmjerava na tek nekoliko djela.

Tablica 5. *Zastupljenost Nazorovih djela u obveznoj lektiri*

Djelo	Broj učitelja
Voda	13
Veli Jože	14

Rezultati istraživanja izneseni u Tablici 5. prikazuju kako 27 učitelja u nastavi koristi Nazorova djela u sklopu obvezne lektire. Među njima je pripovijetka *Voda* našla svoje mjesto u nastavi kod 13 učitelja, dok je *Veli Jože* nešto češći izbor, s 14 učitelja koji ovu pripovijetku uključuju u svoj nastavni program.

Ovi rezultati upućuju na relativno ograničenu prisutnost Nazorovih djela u osnovnoškolskom obrazovanju, što otvara prostor za razmatranje mogućnosti većeg uključivanja njegove književnosti u nastavni kurikulum, upućuju i na potrebu za temeljitijom integracijom Nazorovih djela u nastavni plan i program te na osiguravanje resursa i edukacije za nastavnike kako bi se njegovo stvaralaštvo moglo primjereno predstaviti novim generacijama. Dobiveni rezultati upućuju na nerazmjer između prepoznate vrijednosti Nazorova opusa i njegove stvarne primjene u nastavnoj praksi. Iako postoje interes i pozitivan stav nastavnika, izostaje sustavna podrška koja bi omogućila učestalije i metodički razrađenije korištenje njegovih djela u nastavi.

Posljedice nedovoljne zastupljenosti

Dobiveni nalazi u skladu su s ranijim istraživanjima koja upućuju na dominantnu usmjerenost nastave književnosti prema manjem broju kanonskih autora i tekstova, uz zanemarivanje šireg opusa pojedinih književnika (usp. Crnković i Težak, 2002).

Nedovoljna zastupljenost Vladimira Nazora u suvremenom kurikulumu ima značajne posljedice na očuvanje kulturne baštine i razumijevanje povijesnih, književnih i moralnih vrijednosti koje njegovo stvaralaštvo nudi. Marginalizacija tako važne kulturne figure nosi rizik da se izgubi svijest o njegovu doprinosu hrvatskom identitetu, a time i vrijednosti koje su duboko utkane u njegov opus.

Prvo, postoji stvarna opasnost da se Nazorovo ime i djela sve više percipiraju kao zastarjela ili irelevantna, što dovodi do smanjenja interesa među učenicima i nastavnicima. Time se ne ugrožava samo status jednog od najplodnijih hrvatskih književnika, već i šira slika o ulozi književnosti u očuvanju nacionalnog identiteta, s obzirom na njegovu političku pozadinu. Nazorova djela, poput pripovijetke *Veli Jože* ili lirske pjesme *Hrvatski jezik*, odražavaju povijesne borbe i težnje hrvatskog naroda te pružaju moralne i etičke pouke koje su i danas aktualne. Izostavljanjem ovakvih tekstova iz obrazovanja gubi se prilika da nove generacije nauče važne lekcije o pravdi, solidarnosti i ljubavi prema domovini.

Nadalje, nedostatak Nazorove prisutnosti u nastavi onemogućuje učenicima da razviju razumijevanje njegove uloge u hrvatskoj povijesti i književnosti. Kao pjesnik, prozaist i političar, Nazor je simbol integracije umjetnosti i angažmana za opće dobro. Njegova književnost svjedoči o raznolikosti hrvatske kulture, povezujući motive prirode, mitologije i povijesti s univerzalnim ljudskim iskustvima. Zanemarivanjem njegovih djela u kurikulumu uskraćuje se učenicima mogućnost da prepoznaju širinu i dubinu hrvatskog književnog kanona.

Na kraju, utjecaj na učenike i njihovo poimanje nacionalnog identiteta također je značajan. Nazorova djela, ispripletena nacionalnim simbolima i temama, pružaju mladima osjećaj pripadnosti i ponosa. Bez tih književnih temelja učenici mogu ostati bez dublje svijesti o svojoj kulturnoj prošlosti i važnosti očuvanja nacionalnog identiteta u globaliziranom svijetu. Analizirajući likove Nazorovih djela, učenici mogu promišljati o važnosti hrabrosti, nesebičnosti i borbe za pravdu, što su univerzalne vrijednosti koje nadilaze vremenske i kulturne granice.

Prijedlozi za unaprjeđenje kurikuluma

Kako bi se unaprijedila zastupljenost djela Vladimira Nazora u školskim programima, potrebno je osmisliti strategije koje će približiti njegovo stvaralaštvo suvremenim generacijama i osigurati da njegova djela postanu dio obrazovnog procesa, a ključ je u korištenju interdisciplinarnih pristupa. Nazorova djela mogu se povezati s nastavnim sadržajima iz povijesti, geografije, vjeronauka i likovne kulture, čime bi se učenicima pružila šira perspektiva na njegov opus. Primjerice, pjesma *Hrvatski jezik* može se proučavati kroz prizmu povijesti jezika i identiteta, dok *Halugica* može poslužiti kao uvod u diskusije o mitologiji i ekološkoj svijesti.

Promicanje Nazorovih djela dodatnim edukacijama za nastavnike također je važan korak. Organizacija radionica, seminara i stručnih skupova može pomoći nastavnicima da bolje razumiju slojevitost njegovih djela i steknu alate za njihovo tumačenje u učionici. Također, izrada vodiča za nastavnike, s prijedlozima za kreativne pristupe poučavanju Nazorovih tekstova, mogla bi značajno povećati interes i učinkovitost nastave, posebno kod mlađih kolegica i kolega koji često kao prepreku vide dijalektalnost djela.

Uz to, konkretni prijedlozi za uključivanje Nazorovih djela na popis djela za cjelovito čitanje mogu obuhvaćati širi spektar njegovih tekstova, od poezije do bajki i pripovijetki. Djela poput *Priča iz djetinjstva* i *Bijelog jelena* mogla bi se uvrstiti kao obvezna ili izborna lektira, prilagođena različitim uzrastima. Time bi se osiguralo da učenici upoznaju Nazorov književni stil i da razviju empatiju i kritičko razmišljanje univerzalnim vrijednostima koje njegova djela prenose.

Važno je također raditi na podizanju svijesti o Nazorovu doprinosu kulturnim projektima, poput izložbi, kazališnih predstava i multimedijalnih sadržaja, koji bi njegovo stvaralaštvo približili široj publici. Nazor bi tako postao vidljiviji i relevantniji u školama i u širem društvenom kontekstu, čime bi se osigurala dugoročna valorizacija njegova doprinosa hrvatskoj književnosti i kulturi.

ZAKLJUČAK

Dobiveni rezultati analizirani su u odnosu na postavljena istraživačka pitanja te u kontekstu važećeg kurikuluma i dosadašnjih spoznaja o nastavi književnosti. Rezultati provedene analize čitanki, kurikuluma i anketnog istraživanja potvrđuju da su djela Vladimira Nazora u suvremenoj nastavi Hrvatskog jezika **nedovoljno i neravnomjerno zastupljena**, unatoč njihovoj književnoj, kulturnoj i odgojnoj vrijednosti. Zastupljenost se u velikoj mjeri svodi na manji broj kanonskih tekstova, dok bogatstvo njegova opusa ostaje nedovoljno iskorišteno u nastavnoj praksi.

Istraživanje je pokazalo da učitelji i nastavnici prepoznaju vrijednost Nazorovih djela, osobito u kontekstu razvoja čitateljskih kompetencija, nacionalnog identiteta i etičkih vrijednosti, ali kao prepreke navode opsežnost kurikuluma, nedostatak vremena i potrebu za dodatnim metodičkim smjernicama. Ovi nalazi upućuju na zaključak da problem nije u neprihvaćanju Nazorova opusa, već u nedostatku sustavne podrške za njegovu provedbu u nastavi. S gledišta nastavne prakse, rad upućuje na mogućnosti **interdisciplinarnog pristupa** Nazorovim djelima, povezivanjem književnosti s poviješću, etikom, likovnom i glazbenom kulturom.

Očuvanje i promicanje kulturne baštine neki su od važnijih zadataka obrazovanja, a rad Vladimira Nazora jedan je od temelja hrvatske književnosti i identiteta. Njegova djela, ispunjena povijesnim, moralnim i umjetničkim vrijednostima, pružaju neprocjenjiv uvid u bogatstvo hrvatske kulture. Zanemarivanje njegova opusa u obrazovnim programima šteti očuvanju nacionalne baštine i uskraćuje mladima priliku da se povežu s univerzalnim vrijednostima koje njegovi tekstovi nude. Potrebno je kritički sagledati trenutačnu zastupljenost Vladimira Nazora u kurikulumu i poduzeti korake za njegovo veće uključivanje u nastavu. Interdisciplinarni pristupi, veća edukacija nastavnika i proširenje programa djela za cjelovito čitanje samo su neki od načina kako se njegov rad može približiti suvremenim generacijama. Na taj se način osigurava očuvanje Nazorove ostavštine i kontinuirano inspiriranje mladih porukama o pravdi, solidarnosti i ljubavi prema domovini koje njegovi tekstovi prenose. Promicanje Nazorova stvaralaštva nije stoga samo pitanje kulture, već i pitanje odgovornosti prema budućim generacijama.

IZVORI

Bežen, A., Vešligaj, L., Dilica, K., Katić, A. i Randić Đorđević, I. (2020). *Hrvatska riječ 5: Čitanka iz hrvatskoga jezika za peti razred osnovne škole*. Zagreb: Alfa.

Grebički-Miculinić, D., Grbaš Jakšić, D. i Matošević, K. (2020). *Petica: Čitanka i digitalni obrazovni sadržaj iz hrvatskoga jezika za peti razred osnovne škole*. Zagreb: Profil Klett.

Grebički-Miculinić, D., Matošević, K., Sykora-Nagy, L. i Tavas, D. (2020). *Šestica: Čitanka za šesti razred osnovne škole*. Zagreb: Profil Klett.

Grebički-Miculinić, D., Matošević, K., Sykora-Nagy, L. i Tavas, D. (2020). *Sedmica: Čitanka za sedmi razred osnovne škole*. Zagreb: Profil Klett.

Grebički-Miculinić, D., Matošević, K., Sykora-Nagy, L. i Tavas, D. (2020). *Osmica: Čitanka za osmi razred osnovne škole*. Zagreb: Profil Klett.

Katić, A., Mirt, D. i Vešligaj, L. (2020). *Hrvatska riječ 7: Čitanka iz hrvatskoga jezika za sedmi razred osnovne škole*. Zagreb: Alfa.

Katić, A., Mirt, D. i Vešligaj, L. (2020). *Hrvatska riječ 8: Čitanka iz hrvatskoga jezika za osmi razred osnovne škole*. Zagreb: Alfa.

Katić, A., Vešligaj, L., Dilica, K. i Mirt, D. (2020). *Hrvatska riječ 6: Čitanka iz hrvatskoga jezika za šesti razred osnovne škole*. Zagreb: Alfa.

Šojat, A. (2019). *Snaga riječi 5: Čitanka iz hrvatskoga jezika za peti razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

Šojat, A. (2020). *Snaga riječi 6: Čitanka iz hrvatskoga jezika za šesti razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

Šojat, A. (2020). *Snaga riječi 7: Čitanka iz hrvatskoga jezika za sedmi razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

Šojat, A. (2021). *Snaga riječi 8: Čitanka iz hrvatskoga jezika za osmi razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

LITERATURA

Barac, A. (1918). *Vladimir Nazor – skica za studiju.* Zagreb: Nakladni zavod Jug.

Crnković, M. (1990). *Dječja književnost.* Zagreb: Školska knjiga.

Crnković, M. i Težak, D. (2002). *Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine.* Zagreb: Znanje.

Idrizović, M. (1984). *Hrvatska književnost za djecu: sto godina hrvatske dječje knjige.* Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.

Kravar, Z. (2006). *Vladimir Nazor kao politički pisac.* U Z. Kravar (ur.), *Kulturni identiteti i ideologije u hrvatskoj književnosti* (str. 23 – 45). Zagreb: Matica hrvatska.

Koroman, B. (2023). *Ambivalentni nacionalizam Vladimira Nazora.* U B. Koroman (ur.), *Nacionalni identitet u književnosti* (str. 176 – 196). Zagreb: Institut za hrvatsku književnost.

Majhut, B. (2005). *Pustolov, siroče i dječja družba: Hrvatski dječji roman do 1945.* FF Press.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja. (2019). *Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj*. Narodne novine. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.htm

Mønnesland, S. (2011). Vladimir Nazor kao dalmatinski pisac. *Croatian Studies Review: Časopis za hrvatske studije, 7*, 131 – 140.

Nazor, V. (1979). *Veli Jože.* Zagreb: Školska knjiga.

Nazor, V. (2001). *Halugica.* Zagreb: Profil.

Nazor, V. (2002). *Bijeli jelen i druge bajke, poezija.* Zagreb: Zagrebačka stvarnost.

Uskoković, D. (2001). *Vodič kroz lektiru za osnovne škole* (3. dopunjeno izdanje). Zagreb: Mozaik knjiga.

Vučetić, Š. (1976). *Vladimir Nazor – čovjek i pisac.* Zagreb: Izdavačko knjižarsko poduzeće Mladost.

Vladimir Nazor in the Contemporary Curriculum: The Need for Greater Recognition

Abstract

This paper analyzes the representation of the works of Vladimir Nazor in contemporary Croatian language teaching in primary schools. Starting from the assumption that Nazor's literary opus is insufficiently and unevenly represented in the current curriculum and textbook practice, the aim of this study is to examine the extent to which his works are included in readers and in the list of works for integral reading, as well as to analyze teachers' attitudes toward their use in teaching. Methodologically, the paper is based on a combination of document analysis and survey research. The analysis included readers published by three publishing houses for the Croatian language subject from the fifth to the eighth grade of primary school, as well as an analysis of the current curriculum. The empirical part of the research included a survey conducted among 150 Croatian language teachers from the City of Zagreb and Zagreb County. The research results show that Nazor's works are represented in teaching materials to a limited extent, most often through a small number of canonical texts, while his broader opus is rarely included in teaching practice. Although teachers recognize the literary and educational value of Nazor's works, they cite the extensive curriculum, lack of time, and insufficient methodological guidelines as the main obstacles to their more systematic use. The paper points to the need for a more thoughtful inclusion of Nazor's works in Croatian language teaching and highlights the possibilities of their interdisciplinary and methodologically elaborated use for the development of students' reading competencies, cultural identity, and ethical values.

Keywords: *Vladimir Nazor, Croatian language teaching, curriculum, readers, literature teaching*